

ILLÉGAL

ILLÉGAL

FILM EN EDUCATIE...

.. in het vertoningscircuit van *Lessen in het Donker*, in het kader van Filmfestival Open Doek, een workshop verzorgd door Jekino, een film in de klas...

Film kreeg een plaats in het les-pakket van heel wat scholen en wij zorgen graag voor een goede programmatie en pedagogische omkadering. We maken jaarlijks een pittige selectie van een 30-tal films uit het afgelopen seizoen, organiseren op heel wat plaatsen vertoningen en zorgen voor kant en klare lesmappen voor een boeiende verwerking in de klas. Daarbij spelen we in op de eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

In elke lesmap wordt aandacht besteed aan een filmtechnische en inhoudelijke benadering van de film en leggen we de focus op één filmterm. We stimuleren jullie graag om de film met een frisse blik te bekijken.

www.jekino.be
www.opendoek.be
www lessen in het donker.be

ONLINE FILMFICHE!

Surf naar www.filmfiches.be en laat je (sterren)mening achter bij de film die je zag. De fiches zijn een digitale, meer visuele uitdieping van deze lesmap met trailers, foto's en interessante achtergrondinfo.

**DOELGROEP ILLÉGAL:
VANAF 5DE SO**

INHOUDSTAFEL

Filmfiche	4
Synopsis	
Technische kaart	
Filmprijzen	
In de pers...	
Vóór je naar de film vertrekt...	
De regisseur en zijn muze	7
Regisseur Olivier Masset-Depasse	
Actrice Anne Coesens	
Reacties verzamelen bij de leerlingen:	
Vier-vragen methode	11
Verhaallijn en personages	
Het verhaal	
De personages	
Thema: Illegalen bestaan niet...	13
Vingerafdrukken	
Valse papieren	
Hongerstakingen	
Achter gesloten deuren	
De andere kant	
Achtergrondinformatie	21
Wat is er aan de hand in Wit-Rusland?	
De asielprocedure	
De rol van de media	
Focus op fictie	33
Cinematografie	
Geluid	
Scenario	
Discussie uitlokken	
Bibliografie	39
Lesbrief	40

FILMFICHE

Kopieer de filmfiche op de volgende pagina voor je leerlingen. Zo zijn ze meteen goed voorbereid op de voorstelling. Ook voor je collega's die de leerlingen vergezellen, kan het een handige leidraad zijn.

FILMFICHE

FILMFICHE

Een vrouw uit Wit-Rusland verblijft met haar opgroeiende zoon van 13 illegaal in België, maar heeft zich al vrij goed geïntegreerd. Tot ze op een dag bij een routinecontrole wordt gearresteerd. Ze wordt opgesloten in een gesloten instelling, gescheiden van haar zoon. Met een tomeloze energie en een enorme wilskracht stelt de moeder alles in het werk om terug bij haar zoon te kunnen zijn, terwijl de uitwijzing wacht.

Het gevecht van de moeder laat niemand onberoerd.

TECHNISCHE KAART

ILLÉGAL | 2010 | 95 min. |
Frans gesproken, Nederlands OT

Regie & scenario:

Olivier Masset-Depasse

Camera: Tommaso Fiorilli

Montage: Damien Keyeux

Muziek: Lingo, André Dziezuk
& Marc Mergen

Cast:

Anne Coesens – Tania
Alexandre Gontcharov – Ivan
Natalia Belokonskaya – Olga
Olga Zhdanova – Zina
Distributeur: O'Brother

FILMPRIJZEN

- ILLÉGAL werd geselecteerd als Belgische inzending voor de Oscars 2011.
- De film werd vertoond op het Filmfestival in Cannes. Het onthaal was enthousiast en de film ging met de SACD-prijs naar huis.
- Op het festival van Angoulême werd ILLÉGAL verkozen tot beste film.

IN DE PERS

"Er wordt ons een boeiende kijk gegund achter de droeve muren van centrum 111bis, maar de film mist een zekere gaafheid."
(Humo, 7 oktober 2010)

"Een degelijk verteld en vertolkt vrouwenportret over een politiek actueel thema."(Focus Knack, 6 oktober 2010)

VÓÓR JE NAAR DE FILM VERTREKT...

Soms kijken we naar een film om weg te dromen, om even te ontsnappen aan de dagelijkse

realiteit. Soms gunt een film ons niet die dromerige blik. Zo ook met ILLÉGAL die onze ogen opent en ons zaken toont die we liever niet zien. De personages zijn zo herkenbaar dat wat ze meemaken, akelig dichtbij komt. Ze zouden bij ons om de hoek kunnen wonen, bij ons op school kunnen zitten. ILLÉGAL geeft je een kijk op de situatie van mensen zonder papieren in België. Zet je schrap voor onrecht, maar ook voor hoop en mededogen!

DE REGISSEUR EN ZIJN MUZE

REGISSEUR OLIVIER MASSET-DEPASSE

Olivier Masset-Depasse is wat men noemt een geëngageerde filmmaker, wiens films niet alleen visueel erg sterk zijn, maar die ook een debat uitlokken over actuele sociaal-economische thema's. Masset-Depasse verklaarde zijn engagement als volgt: *"Mijn dromen kosten drie miljoen euro, ik zou graag hebben dat ze dan ook tot iets dienen."*

Olivier Masset-Depasse is de regisseurensценарист van ILLÉGAL. Hij is afkomstig uit Charleroi en heeft op de filmschool in Louvain-la-Neuve gezeten. Voordat hij in 2006 zijn eerste langspeelfilm CAGES uitkwam, maakte hij twee succesvolle kortfilms. Beide werden op verschillende filmfestivals wereldwijd geselecteerd en vielen regelmatig in de prijzen. ILLÉGAL is nog maar de tweede langspeelfilm van de regisseur, maar sleepte toch al heel wat prijzen in de wacht, maakte

furor op het filmfestival van Cannes en is in 2011 de Belgische oscarinzending.

Regisseur Olivier Masset-Depasse: *"Eigenlijk heeft de film mij gemaakt. Het is geen film die voorzien of gepland was. Ik zag op tv een programma over gesloten centra en ik hoorde over de detentie van kinderen. Ik voelde me er fysiek niet goed bij. Zeker toen ik vernam dat zo'n detentiecentrum maar op 15 kilometer van mij thuis ligt. Ik voelde me verplicht om dit te onderzoeken."*

De films van Olivier Masset-Depasse kenmerken zich door de sterke vrouwelijke personages in complexe rollen. Zij moeten alles op alles zetten om hun doel te bereiken. Deze rollen worden meestal door de muze van de regisseur, de actrice Anne Coesens, vertolkt. We kunnen haar ook bewonderen in ILLÉGAL.

ACTRICE ANNE COESENS

De actrice die de hoofdrol vertolkt, is gewoon Belgische. Ze weigerde de rol eerst omdat ze vond dat deze door een Russische actrice gespeeld moest worden maar de regisseur overtuigde haar:

"Ik heb geaarzeld om de rol te aanvaarden. Het leek me juist om de rol aan een Russische vrouw zonder papieren te geven of aan een Russische actrice. Maar Olivier kan goed argumenteren waarom hij een niet-Russische actrice wou. Hij maakt geen documentaires maar speelfilms. Hij wou geen Afrikaanse of Pakistaanse vrouw omdat hij het de toeschouwer zo makkelijk mogelijk wil maken om zich met haar te identificeren. Hij wou een blanke Russin, gespeeld door een Belgische actrice. Het doet ons ook beseffen dat in een ander tijdperk, in een ander land wij misschien zelf het slachtoffer zouden kunnen zijn."

Anne Coesens is erg overtuigend in haar rol. Als je niet beter wist zou je denken dat ze ook echt Russische is. Bovendien speelt ze de onmacht, angst en frustratie van Tania alsof ze het zelf meegemaakt heeft.

"Hoe is het om tien jaar clandestien te leven? Wat gebeurde er in Rusland? Wat gebeurt er in die gesloten centra? Niets wist ik. Gelukkig had ik de Russische regisseur Yulia Zimina en de Wit-Russische actrice Larissa Cholomova. Zij hebben me hun verhaal gegeven en dat van hun familie. Ze hielpen met de voorbereiding, ze stonden me tijdens de opnames bij. Ze stonden in voor de vertalingen. Ze hebben me met de klank van het Russisch vertrouwd gemaakt. Ik dank alles aan die twee bijzonder genereuze vrouwen. Samen hebben we het personage Tania een verleden gegeven en geloof me: een terugkeer naar Rusland is uit-ge-slo-ten. Ze riskeert haar leven én dat van haar zoon."

ILLÉGAL is niet de eerste hoofdrol van de actrice. Na haar studies aan het conservatorium van Brussel en Parijs, speelde ze in verschillende theaterproducties. In 2000 wist ze haar eerste belangrijke filmrol te bemachtigen. Vanaf dat moment kwam haar carrière goed op gang en werkte ze met een heel aantal bekende regisseurs. In 2000 speelde ze voor het eerst in een kortfilm van Olivier Masset-Depasse. Daarna lieten de muze en de regisseur elkaar niet meer los....

REACTIES VERZAMELEN BIJ DE LEERLINGEN

ILLÉGAL is geen film waar je meteen na het verlaten van de zaal een mening over moet formuleren. De zware thematiek en de heftige gebeurtenissen zorgen ervoor dat je de film even moet laten bezinken. Je hebt de tijd nodig om terug in de alledaagse realiteit te stappen.

VIER-VRAGEN METHODE

De vier-vragen methode is een eenvoudige en doeltreffende manier om een inventaris te maken van wat een film heeft teweeg gebracht bij de leerlingen. Welke momenten uit de film zullen ze niet snel vergeten? Welke vormelijke aspecten vielen op? Zijn ze met vragen blijven zitten?

De leerlingen maken vier kolommen op een blad of op het bord. Daar noteren ze hun bevindingen rond de vier v's:

- **Verhaal:** Welke scènes hebben het meeste indruk op je gemaakt? Wat gebeurde er?
- **Voelen:** Welke emoties voelde je tijdens het kijken van de film? Dat kan boosheid zijn, ergernis, maar ook waardering of verbazing.
- **Vorm:** Noteer opvallende vorm aspecten zoals geluid, muziek, cameravoering, kleur, acteurs, decor, montage
- **Vragen:** Zijn er dingen die je niet begreep?

Je hebt nu een staalkaart van wat er leeft in de groep. De sleutelscènes, de emoties, enkele vormelijke aspecten en de belangrijkste vragen zijn geïnventariseerd. Je kan hier een verwerking aan koppelen: de leerlingen laten verduidelijken wat ze hebben opgeschreven, de andere leerlingen laten reageren. Zorg er als moderator voor dat de leerlingen zoveel mogelijk zelf inbrengen en dat ze dichtbij het onderwerp en de film blijven

VERHAALLIJN EN PERSONAGES

HET VERHAAL

De Russische Tania Zimina en haar 14-jarige zoon Ivan wonen al 8 jaar in Brussel. Ivan zit er op school en Tania werkt in een schoonmaakbedrijf. Ze spreken vloeiend Frans en zijn perfect geïntegreerd, maar hebben nooit een verblijfsvergunning kunnen bemachtigen. Via de louche meneer Novak heeft ze valse papieren en huurt ze een appartement. Maar ze leeft voortdurend in angst, elk moment van de dag kunnen ze opgepakt worden. Precies op Ivans verjaardag wordt de grootste vrees van Tania werkelijkheid; een controle van de immigratiepolitie. Ivan kan ontsnappen, maar Tania wordt opgepakt en opgesloten.

Tania weigert haar identiteit te geven, uit angst dat haar zoon ook opgepakt wordt. Daarom wordt ze naar een gesloten opvangcentrum voor (uitgeprocedeerde) illegalen overgebracht. Haar Wit-Russische vriendin Zina Boulbianik zorgt ondertussen voor Ivan. Maar dat is niet gemakkelijk aangezien

zij ook illegaal is en regelmatig 'bezoek' krijgt van huisbaas Mr Novak.

Ondertussen moet Tania zien te overleven in een gevangenis, want daar lijkt opvangcentrum 111 Bis verdacht veel op. De kamer die Tania moet delen met anderen doet denken aan een cel. Op gezette tijden worden ze 'gelucht' op een afgesloten binnenplaats, bellen kan alleen met een telefoonkaart. Er is weinig medische verzorging. Agressie, racisme en onvriendelijke bewakers bepalen de dagelijkse routine. In deze gevangenis voor onschuldigen worden zelfs kinderen niet gespaard. Ondanks de afstandelijke en vijandelijk sfeer weet Tania twee vrienden te maken: Maria en Aissa. Van Aissa komt ze te weten dat ze na ongeveer 5 maanden vrijgelaten zal worden, als ze haar identiteit niet kunnen achterhalen. Maar ziek van alle zorgen, zwicht ze na een zoveelste ondervraging. Ze geeft echter niet haar eigen naam maar die van haar vriendin Zina. Ze wil niet het risico lopen dat haar zoon ook opgepakt wordt.

Na een paar angstige weken in het centrum wordt Tania gerepatriëerd. Althans, dat is de bedoeling, maar ze verzet zich zo heftig dat het niet lukt haar op het vliegtuig te zetten. Dus wordt ze terug naar het centrum gebracht. In een van de weinige vrolijke scènes in de film zien we iedereen samen voetballen. Tania is opgelucht dat de poging mislukt is; er is weer hoop. Maar lang duurt het niet voordat de ellende weer begint. Ivan belt op en zegt dat hij voor Mr Novak werkt en kort daarop pleegt Aissa zelfmoord.

Dan volgt een tweede poging om Tania het land uit te zetten. Deze keer is ze ingesnoerd, maar dat verhindert haar niet verzet te bieden. Eenmaal in het vliegtuig probeert ze de aandacht van de passagiers te trekken. Die reageren geschokt op een agressieve agent en filmen het tafereel met hun gsm's. De piloot komt erbij en weigert Tania mee te nemen. In de politiebus wordt ze vervolgens door dezelfde agent zwaar toegetakeld. Dit is waarschijnlijk haar redding. Haar advocaat ziet het zonnig in. Tania wil maar één ding: haar zoon zien.

TELEFOONSCÈNES ALS RODE DRAAD

ILLÉGAL vertelt het verhaal van een moeder die vecht voor de toekomst van haar zoon. We krijgen alleen haar kant van het verhaal te zien, we volgen haar bij alles wat ze doet. Belangrijke scènes zijn de telefoongesprekken met haar zoon. Ze lopen als een rode draad door de film. Het is de enige manier om contact met Ivan te hebben. Totdat de telefoonkaart leeg is en Tania weer afgesloten is van het vrije leven. De telefoon staat symbool voor de link met de buitenwereld en voor hoop om daar ooit weer deel van uit te maken...

ILLÉGAL OF ILLÉGALE?

Op het eerste gezicht zou je denken dat de titel ILLÉGAL op Tania slaat. Maar de verwijzing naar een illegale vrouw moet op een 'e' eindigen ILLÉGALE. Dat is een bewuste keuze van de regisseur, die vindt dat het systeem illegaal is en niet de mensen. De titel bekritiseert de politiek en de onmenselijke behandeling van 'sans papiers'. België is al een paar keer veroordeeld voor het schenden van de mensenrechten...

DE PERSONAGES

TANIA

De Russische Tania probeert, ondanks het feit dat ze illegaal is, een bestaan in België op te bouwen voor haar zoon.

Dat is niet evident maar Tania is een sterke vrouw en ze redt zich totdat ze opgepakt wordt. Vanaf dat moment begint de strijd voor haar zoon, de strijd om niet het land uitgezet te worden. Tania heeft er alles voor over om met haar zoon in België te blijven, ook al moet ze haar vingerafdrukken wegbranden en met de mafia in zee gaan. Als ze in het gesloten centrum zit, zien we ook hoe ongelooflijk strijdvaardig ze is. Ze zet alles op alles om haar identiteit te verbergen, haar zoon te beschermen en te ontkomen van de repatriëring. Maar de onzekere stressvolle situatie begint op Tania te wegen. Ze heeft last van migraine en valt zelfs flauw. Ondanks alles vindt ze nog de energie om Aissa te verplegen, als die vreselijk in elkaar is geslagen. Op dat moment zie je dat ze geen harde gevoelloze vrouw is, maar iemand die probeert te overleven. Het personage van Tania is geloofwaardig en angstaan-

jagend realistisch. We identificeren ons met haar, ondanks het feit dat de situatie voor ons persoonlijk misschien weinig herkenbaar is. We leven met haar mee. Haar zorgen zijn onze zorgen. We zijn bijna opgelucht als we de cinema verlaten en in onze vrije wereld kunnen stappen...

IVAN

Hij woont al bijna zijn hele leven in België en hij voelt zich er thuis. Hij vindt dat zijn moeder

niet zo nerveus moet zijn. Maar dan wordt ze opgepakt en Ivan kan ontsnappen. Tijdens een telefoongesprek met Tania komen we erachter dat hij het zichzelf kwalijk neemt dat hij de arrestatie van zijn moeder niet heeft kunnen voorkomen. De hele film wordt verteld vanuit Tania's perspectief; de camera volgt haar en niemand anders. We krijgen informatie over Ivan door de vele telefoongesprekken die Tania met hem voert en als hij liegt dat hij voor Mr Novak werkt, geloven we hem net als Tania dat doet. We zien hem als hij haar wil bezoeken en we hopen net als Tania dat hij niet

opgepakt zal worden en de ellende in het gesloten centrum niet moet meemaken. Het sterke van Ivan's personage is dat hij een gewone puber is die, net als alle andere, bv zijn verjaardag liever met zijn vrienden dan zijn moeder viert. Het enige dat hem anders maakt, is dat hij illegaal is.

ZINA

Zina is een goede vriendin van Tania. Ze drinken samen wodka en praten over mannen.

Tania snapt niet waarom Zina geen asiel aanvraagt. Ze is immers Belarus en heeft daardoor minder kans op een afwijzing. Maar als Tania Zina's identiteit aanneemt, komt ze erachter waarom zij niet wilde. Zina is in Polen geregistreerd en moet daar asiel aanvragen (zie: Dublin reglementering). Terwijl Tania in het gesloten centrum zit, zorgt Zina voor Ivan. Dat is niet makkelijk, hij is een puber en ze hebben niet genoeg geld. Bovendien dreigt meneer Novak hen uit het appartement te zetten. Dat komen we te weten tijdens een van de telefoongesprekken tussen Tania en Zina.

MARIA EN HAAR DOCHTERTJE EVA

Tania deelt haar kamer met Maria en haar dochtertje Eva. We komen weinig over hen te weten. Waarom ze haar land Chili is ontvlucht is onduidelijk. Maar een makkelijk leven heeft ze alleszins niet gehad. Het leven in het centrum is hard en uitzichtloos. Het dochtertje leidt onder de spanningen in het centrum, ze wil niet eten en plast in haar bed. Uiteindelijk kiest Maria voor vrijwillige uitzetting. Daardoor mag ze naar een open centrum verhuizen. Zeer waarschijnlijk zal ze niet naar Chili terugkeren, maar uit het centrum ontsnappen en voor een leven in de illegaliteit 'kiezen'.

AISSA

Een Malinese vrouw met een ijzeren wil en een enorme kracht. Er zijn al vele pogingen tot repatriëring gedaan, maar keer op keer verzet ze zich zo hevig dat deze mislukken. Daarna wordt ze in elkaar geslagen door gefrustreerde agenten of bewakers. In het begin loopt het contact tussen Aissa en Ta-

nia stroef. Maar ze sluiten vriendschap en Aissa geeft Tania tips: *"Zij repatriëren je niet, ze proberen het slechts."* Aissa pleegt zelfmoord, omdat ze geen kracht heeft zich nogmaals te verzetten. Teruggaan naar haar land is geen optie.

LIEVE

Lieve is een naïeve medewerkster in het centrum. Zij doet haar werk goed, oordeelt niet en stelt zich geen morele vragen. Als Aissa haar vraagt waarom ze dit werk doet, antwoordt ze dat ze het voor haar kinderen doet en dat dit het enige was dat ze kon krijgen. Nadat Aissa half dood wordt binnengebracht vraagt ze aan Tania: *"Je moet het niet verkeerd opvatten maar is het zo erg om terug naar huis te gaan? Is het al deze ellende waard?"*

Als Aissa niet veel later zelfmoord pleegt, heeft ze haar antwoord. Er knapt iets in Lieve en ze doet haar uniform uit en verlaat het centrum. Deze overgang van naïeve bewaakster naar iemand die niet meer mee wil werken aan het opsluiten van onschuldige mensen, is nogal abrupt. Toch is het een positieve noot in de film, die tegelijk de moeilijke positie van de bewakers aan de kaak stelt.

VRAGEN VOOR DE LEERLINGEN

Verhaal:

- *Wat betekent de titel van de film? Waarom denk je dat?*
- *Waarom zit Tania in een gesloten centrum? Welk gevoel gaf het centrum jou? En de bewakers? De politie?*
- *Kun jij je voorstellen dat je opgesloten zit, zoals Tania?*
- *Waarom wil ze niet dat Ivan haar komt bezoeken? Speelt Ivan voor jou een grote rol in de film? Hoezo?*
- *De telefoon in het gesloten centrum speelt een belangrijke rol voor Tania. Welke betekenis kan je toeschrijven aan die telefoon?*
- *Hoe komt het dat Tania haar echte naam niet wil geven?*

Personages:

- *Welk personage staat dicht bij jou? Waarom?*
- *Welk personage snap jij helemaal niet? Waarom niet?*
- *Waarom kiest Maria voor vrijwillige repatriëring? Waarom zag ze er dan zo triest uit?*
- *Wat vond jij van de opmerking van Lieve: "Is het zo erg om terug naar huis te gaan?"*
- *Snapte je dat? Vroeg jij je misschien hetzelfde af? Of vond je de vraag ontactische?*
- *Waarom pleegt Aissa zelfmoord? Zag je het aankomen?*

THEMA: ILLEGALEN BESTAAN NIET...

VINGERAFDRUKKEN

In de film brandt Tania haar vingerafdrukken weg met een strijkijzer. Ze heeft een valse identiteit aangenomen en hoopt dat ze door deze radicale daad anoniem kan blijven. Een laatste redmiddel of een gewiekste manier om het systeem te omzeilen? Het is aan de kijker daarover te beslissen, maar de film duwt ons in de richting van het eerste. Het wegbranden van vingerafdrukken is helaas geen fictie, het wordt – niet in grote getale – gedaan door uitgeprocedeerde asielzoekers.

VALSE PAPIEREN

Tania komt aan valse papieren met behulp van de Russische mafia. Dat zijn geen lieverdjes. We zien ze nooit agressief worden, maar we voelen dat ze tot het uiterste in staat zijn. Het kopen van valse papieren is wederom een wanhoopsdaad van Tania. Ze heeft geen andere keuze als ze met haar zoon in België wil blijven. Dat is het probleem van leven in de illegaliteit; er zijn weinig opties. De film schetst daarin een realistisch

beeld. Sommige mensen zoals huisjesmelkers en mensenhandelaars maken gebruik van de situatie van de illegalen. Zij kunnen immers niet naar de politie stappen. In de film wordt dat op een pijnlijke manier duidelijk, zelfs in het gesloten centrum wordt Tania bedreigd door de mafia. Ze moet haar mond houden anders zal haar zoon het slachtoffer worden.

HONGERSTAKINGEN

Er zijn ook uitgeprocedeerde asielzoekers die het anders aanpakken. De laatste jaren worden er regelmatig hongerstakingen en herbezettingen gehouden. Dat kunnen we uitgebreid op televisie zien en in de krant lezen. De 'sans papiers' willen letterlijk hun leven geven om in België te kunnen blijven. Bij dit soort extreme acties zijn er altijd voor- en tegenstanders. Aan de ene kant zijn er mensen die zeggen dat de 'sans papiers' de staat chanteren en de media bespelen. Aan de andere kant is er ook een grote groep die begrip heeft voor de acties en het de schuld van de Belgische staat en het Europese systeem vinden

dat de uitgeprocedeerde asielzoekers zo ver moeten gaan. Opvallend is dat de hongerstakinge asielzoekers zelden of nooit opgepakt worden door de politie terwijl iedereen weet dat ze illegaal zijn. Het is juist daarom dat dit soort acties gevoerd worden. De illegalen weten dat ze 'veilig' zijn en dat ze op de goodwill van de media kunnen rekenen.

VRAGEN VOOR DE LEERLINGEN

- Snapte jij waarom Tania het strijkijzer op haar vingers zette? Hoezo? Wat deed dat met jou?
- Waarom heeft Tania contact met Mr Novak terwijl

ze opgesloten zit? Waarom is ze zo bang dat haar zoon voor hem gaat werken?

- *In de film zien we dat Tania altijd alert is op straat. Probeer je eens voor te stellen hoe het is om altijd in angst te leven. Wat zou dat met je doen?*
- *Wat vind jij ervan dat uitgeprocedeerde asielzoekers tot het uiterste gaan? Vind jij dat hongerstakingen de staat chanteren of hebben ze gelijk?*

ACHTER GESLOTEN DEUREN

Omdat Tania illegaal in België verblijft, wordt ze naar het gesloten asielzoekerscentrum 111 Bis overgebracht. In België zijn er vijf van zulke gesloten centra. De beruchte is 127 Bis, deze bevindt zich in Steenokkerzeel, naast de luchthaven. Mensen die in een gesloten centrum zitten, worden in principe allemaal teruggestuurd naar het land van herkomst. Deze centra zijn erg troosteloos: ze zitten overvol en er is niets te doen.

In de film kun je zien dat zelfs een simpel telefoontje plegen, een lijdensweg is. Bovendien is de situatie voor de bewoners uitzichtloos. Zij hebben geen enkele hoop of uitweg meer. Ze zijn vaak bang, boos, gefrustreerd en gedepimeerd. De mengelmoe van uiteenlopende talen en culturen maakt het verblijf er niet makkelijker op. We zien ook kinderen in de centra zitten. Dat mag niet volgens Europese regelgeving. België heeft dan ook een afstraffing gekregen wegens overtreding van deze regel.

DE ANDERE KANT

Aan elk verhaal zitten twee kanten. In de film is dat het verhaal van de illegalen, naast dat van de bewakers. Aissa vraagt aan de vriendelijke bewaakster Lieve waarom zij het werk wil doen. Al snel blijkt dat Lieve niet beseft hoe zwaar het is om in het centrum opgesloten te zitten, na alles wat de vluchtelingen al doorstaan hebben. Het gesprek dat ze heeft met Aissa zet haar wel aan het denken en na de zelfmoord van Aissa breekt Lieve en geeft ze haar ontslag.

Tania krijgt ook te maken met de vreemdelingen-politie en agenten die haar begeleiden in het vliegtuig. Zij zijn meedogenloos, kil en slaan de vreemdelingen in elkaar. In hoeverre dat werkelijkheidsgetrouw is, kunnen we moeilijk te weten komen. Het zou kortzichtig zijn om te denken dat iedereen die dit werk doet harteloos is. De regisseur wilde laten zien dat de bewakers en agenten ook slachtoffer zijn van het systeem.

Agenten die asielzoekers begeleiden tot het land van herkomst worden inspecteurs genoemd. Ze worden getraind om rustig te blijven en met geweld om te kunnen gaan. De selecties zijn heel streng. Het is duidelijk dat niet iedereen dit werk kan en wil doen.

Enkele citaten uit een interview met twee inspecteurs:

- *"Je eerste opdracht blijft je bij, hoewel, alle de meeste repatriëringen laten je moeilijk los",*
- *"Ik liep door een kopstoot een zware hersenschudding en een whiplash op, waardoor ik een tijdje werkonbekwaam was."*
- *"Zo was er een vreemdeling die zijn lip kapot beet, bloed in ons gezicht spuugde en er doodleuk bij vertelde dat hij aids had."*

ACHTERGROND-INFORMATIE

WAT IS ER AAN DE HAND IN WIT-RUSLAND?

De filmmakers hebben ervoor gekozen om niet uit te leggen waarom Tania en haar zoon uit Wit-Rusland gevlucht zijn. Ze willen zich niet verantwoorden. De regisseur gaat ervan uit dat niemand voor zijn plezier zijn land ontvlucht of kiest voor een onzekere toekomst. Voor de acteurs is het echter nodig zoveel mogelijk over hun personage en achtergrond te weten. Dit geeft hen de kans hun rol zo realistisch mogelijk te vertolken. Dit is het fictieve verhaal van Tania:

"Tania is jong getrouwd. De zware economische crisis van 1992-1993 verplicht haar man om voor een minimumloon deel te nemen aan de eerste Tsjetsjeense oorlog. Hij komt terug als een beschadigde, agressieve man die zijn zoon slaat. Ze is vervolgens één van de echtgenotes en moeders die fel protesteren tegen de tweede Tsjetsjeense oorlog. Dit

politieke engagement komt haar duur te staan. Ze wordt bedreigd met de dood en ziet geen andere uitweg dan weg te vluchten uit haar land."

Deze fictieve schets is op werkelijke feiten gebaseerd en we kunnen aannemen dat 'Tania' echt bestaat. In 1992 valt de Sovjet Unie uit elkaar en op dat moment verklaart Tsjetsjenië zich onafhankelijk. Dit wordt niet aanvaard door Rusland en de eerste Tsjetsjeense oorlog is een feit. Deze duurt van 1994 tot 1996. De tweede begint in 1999 en duurt nog altijd voort. De mensenrechten worden zowel door de Tsjetsjenen als door de Russen geschonden. In Rusland kun je bijvoorbeeld niet voor je politieke mening uitkomen en vrije journalistiek bestaat niet. In de film zien we een Russische vrouw, maar er zijn ook veel Tsjetjeense asielzoekers.

DE ASIELPROCEDURE

België heeft in 1950 de conventie van Genève getekend, samen met

150 andere landen. Dit verdrag, dat internationaal moet gerespecteerd worden, heeft als doelstelling 'mensen op de vlucht' te beschermen.

"Een vluchteling is elke persoon die zijn land ontvlucht uit gegronde vrees voor vervolging wegens zijn of haar ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep en die zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit."

Ook mensen die vluchten voor oorlog kunnen als vluchteling erkend worden. Sommige mensen trekken weg uit hun land omwille van armoede, dus om economische redenen. Zij worden doorgaans niet erkend als vluchteling. Vluchtelingen zijn asielzoekers wiens asielaanvraag wordt goedgekeurd.

Sinds juni 2007 kent België een nieuwe, vereenvoudigde asielprocedure die maximaal één jaar in beslag mag nemen. Asielzoekers worden tijdens hun asielprocedure opgevangen door Fedasil, in een lokaal opvanginitiatief van een OCMW of in centra van het Rode Kruis of een niet-gouvernementele organisatie zoals Vluchtelingenwerk Vlaanderen. Tijdens de asielprocedure wordt onderzocht of het verhaal van de asielzoeker klopt en of deze bescherming nodig heeft. Als dat

inderdaad het geval is, krijgt de asielzoeker het statuut van vluchteling en krijgt hij een permanente verblijfsvergunning. Daarmee kan hij op zoek naar een woning en werk.

Meestal wordt de asielaanvraag afgewezen. Er kan dan nog in hoger beroep gegaan worden bij de raad voor vreemdelingenbetwistingen of bij de raad van State. Deze aanvragen kosten tijd en zo gebeurt het dat na jaren procederen de asielaanvraag alsnog afgewezen wordt. Voor uitgebreide informatie over de procedure: www.vluchtelingenwerk.be/thema/asielprocedure.php

UITGEPROCEDEERD

Als de asielzoeker niet als vluchteling erkend wordt, moet hij het Belgische grondgebied binnen 5 dagen verlaten. Sommigen vertrekken op eigen initiatief, anderen worden gedwongen gerepatriëerd. Weer anderen verdwijnen in de illegaliteit. Dit betekent dat ze geen rechten hebben, niet officieel kunnen werken en elk moment opgepakt kunnen worden door de politie.

HET DUBLIN-SYSTEEM

In de film vertelt de advocaat aan Tania dat ze geen asiel kan aanvragen in België omdat ze dat al in Polen heeft gedaan. Het Dublin-systeem is een internationale wet die inhoudt dat de asielzoeker

asiel moet aanvragen in het land waar hij of zij het grondgebied van de EU voor het eerst betreedt. Deze wet is in het leven geroepen om te voorkomen dat een asielzoeker het, na afwijzing in één land, probeert in weer een ander land. Een groot nadeel hiervan is dat bepaalde landen veel meer asielaanvragen krijgen dan anderen. Het gaat hier met name om de landen die aan de grenzen van Europa liggen, zoals Griekenland en Spanje. Door de grote toestroom en economische situatie zijn deze landen minder goed in staat om goede opvang te bieden aan de asielzoekers.

SEMIRA ADAMU

Op 22 september 1998 wordt geprobeerd de twintigjarige Nigeriaans Semira Adamu op het vliegtuig te zetten. Het is niet de eerste poging tot uitzetting. Zij biedt weer zoveel verzet dat er agenten bij moeten komen. Deze passen de 'kussenmethode' toe. Daarbij wordt het gezicht van de asielzoeker in een kussentje gedrukt om bijten en schreeuwen te voorkomen. Dit is een legale methode, beschreven door het ministerie van buitenlandse zaken. De neus moet echter wel vrij blijven om adem te kunnen halen. In het geval van Semira gebeurde dit niet en de situatie loopt uit de hand omdat de agenten te grof te werk gaan. De vrouw raakt in coma en overlijdt later in het ziekenhuis. De verantwoordelijke agenten worden berecht. De verontwaardiging over de onmenselijke omstandigheden waarmee vluchtelingen geconfronteerd worden, is enorm. De Belgische politiek ligt zwaar onder druk. Sinds dit dramatische incident zijn er wel zaken veranderd en werden er regels opgesteld om uitzetting humaner te laten verlopen. Volgens de regisseur gebeurt er nog onvoldoende en behandelt België vrije mensen als gevangenen.

DE ROL VAN DE MEDIA

DE MEDIA ALS LAATSTE REDMIDDEL?

De media speelt vaak een belangrijke rol in dit soort zaken. Uitgeprocedeerde asielzoekers die alles hebben geprobeerd en ten einde raad zijn, hopen via de media de aandacht te vestigen op hun zaak en op de onrechtvaardigheid ervan. Zo wordt het falende politieke systeem aan de kaak gesteld. In 'Illégal' is het ook de aandacht van de media die Tania waarschijnlijk zal redden. Terwijl zij vecht voor haar vrijheid filmen verontwaardigde passagiers de agressieve agenten met hun gsm's. Ook de zelfmoord van Aissa haalt het nieuws en leidt tot een storm van protest. Door de publieke opinie worden de politici vaak gedwongen hun beslissingen te herzien, soms zelfs om wetten aan te passen.

FACEBOOK

Alle vormen van media worden tegenwoordig ingeschakeld om een verhaal verspreid te krijgen en zo aandacht te genereren. Hieronder vind je een voorbeeld van een Russische moeder en zoon die dreigen het land te worden uitgezet. Een facebookpagina en heel wat media-aandacht later, is er misschien nog hoop:
"We vragen ons af hoe we nu al die mensen moeten bedanken

die ons hebben gesteund', vinden Dimitri Syrov en zijn vriendin Kim Noyen. De jongste weken verliepen voor hen bijzonder turbulent. Half december kwam het nieuws dat Dimitri en zijn moeder na tien jaar het land moeten verlaten. Daarop zette een vriend een Facebookpagina op poten, startte Kim een petitie en zond ze haar voorpagina in. In geen tijd sloten duizenden mensen zich bij de onlinegroep aan of stemden ze voor het paginaontwerp met als kop 'Tegen de repatriëring van Dimitri Syrov!'"

"De uitwijzing van Dimitri Syrov, de jonge Rus die tien jaar geleden hier kwam wonen en nu het land zou moeten verlaten, is niet voor meteen. De jongen en zijn moeder kunnen nog een beroep doen op achterpoortjes in de wetgeving. Hun dossier is in die zin exemplarisch voor het migratiebeleid."

MAKE OVER

Gelukkig worden asielzoekers en het asielbeleid soms ook op een positieve manier in de spotlights gezet. Met haar jaarlijkse campagne geeft Vluchtelingenwerk Vlaanderen 50 redenen voor een goed asielbeleid, aan de hand van 50 getuigenissen: 50 levens die in België een make-over kregen. Hun persoonlijke verhalen tonen aan hoe levensbelangrijk het is dat mensen die in eigen land in

gevaar zijn, hier beschermd, opgevangen en begeleid worden in hun nieuwe leven. Ze bewijzen dat een goed asielbeleid loont: zowel voor de asielzoekers en vluchtelingen, als voor onze maatschappij. Kijk op www.vluchtelingenwerk.be voor de verhalen van 50 vluchtelingen.

VRAAG EN OPDRACHT VOOR DE LEERLINGEN

Welke stelling past het best bij jou mening en waarom?

- *Het raakt mij allemaal niet. Ik ken geen vluchtelingen en ik kan er mij niks bij voorstellen.*
- *Eigen schuld, dikke bult. Dan moeten die mensen maar niet naar hier komen.*
- *Dit kan ons allemaal overkomen en dan wil ik ook goed opgevangen worden in een ander land.*
- *Ik zal nooit in zo'n situatie terecht komen. Dat zoek je gewoon zelf.*
- *Wordt de media misbruikt door de vluchtelingen of is het net omgekeerd en misbruiken de media de situatie van de vluchtelingen? Hoezo?*

Schrijf in je dagboek

- *De asielproblematiek is een maatschappelijk fenomeen, maar toch staat de situatie vaak erg ver van ons af. We zijn betrokken, maar het blijft een ver-van-ons-bed-show. Deze schrijfofdracht stimuleert het inlevingsvermogen van de leerlingen.*
- *De leerlingen schrijven een dagboekfragment van een uitgeprocedeerde asielzoeker. Het is belangrijk dat de leerlingen vooral focussen op de emotionele kant en niet de praktische kant. Ze kunnen personages en gebeurtenissen uit de film als uitgangspunt nemen. Als variatie op deze opdracht kan ook een dagboekfragment van één van de bewakers uit het centrum geschreven worden, of van een agent die de uitgeprocedeerde asielzoeker moet begeleiden.*
- *Als de leerlingen niet te verleggen zijn, kan ervoor gekozen worden het dagboekfragment voor te dragen en/of te filmen. Zo maken jullie zelf een sociaal-drama in de klas.*

FOCUS OP FICTIE

ILLÉGAL is een sociaal drama. Dat is een genre dat door middel van een fictief verhaal een sociale kwestie aan wil kaarten. De regisseur vertelt hieronder waarom hij voor fictie heeft gekozen en niet voor documentaire:

"Bij fictiefilm kun je de subjectieve kant van de personages uitdiepen, proberen iets universeels te vertellen. Ik wou het thema subjectief aanpakken met het idee van een psychologische thriller in het achterhoofd (...) Ik wou niet vervallen in linkse propaganda. Ik wou een realistische film maken gebaseerd op degelijke research: alles wat we in de film hebben gezien, is minstens één keer in het echt gebeurd."

Hoewel er misschien veel realistische elementen in een film zitten, mogen we niet vergeten dat het altijd een constructie is. Niets is toevallig, elke scène is tot in de puntjes uitgedacht. De locaties, de acteurs en wat er gebeurt in de film, het is allemaal vooraf bedacht – hoe waarheidsgetrouw het er op het scherm ook uitziet. Zo ook met ILLÉGAL. Het is

vooral de manier waarop Olivier Masset-Depasse zijn verhaal in beeld bracht, die maakt dat je het gevoel krijgt dat alles écht lijkt.

CINEMATOGRAFIE: HOE WORDT HET VERHAAL IN BEELD GEBRACHT?

Een van de eerste dingen die opvallen bij ILLÉGAL is de cameravoering. Er wordt gebruik gemaakt van een handcamera, soms zien we dingen vaag, is er tegenlicht of een donkere vlek. Het camerawerk is niet gepolijst zoals we vaak zien in commerciële films. In ILLÉGAL wordt de werkelijkheid niet mooier gemaakt dan ze is. Je zou bijna het tegenovergestelde denken: is het echt zo erg? De grauwe en troosteloze beelden grijpen ons regelmatig naar de keel. De camerastijl van ILLÉGAL doet denken aan die van de documentaire. Daarmee wil de filmmaker het realisme vergroten. Naast het bestuderen van camerabewegingen, is het ook interessant om te kijken waar de camera staat ten opzichte van de acteur of

de locatie. Staat deze veraf en zien we bijvoorbeeld de hele kamer of krijgen we slechts een detail te zien. In *ILLÉGAL* zit de camera (letterlijk) dicht op de huid van de acteurs en vooral van Tania. We krijgen dus veel close-ups en soms zelfs extreme close-ups zoals geïsoleerde beelden van haar gezicht, haar neus of mond. Bij documentaire komt dit soort camerawerk veel minder voor. Het gaat dan namelijk om een 'echte' weergave en uit respect voor diegene die gevolgd wordt, wordt een beetje afstand bewaard. Daarnaast wil een documentairemaker een overzicht geven van wat er gebeurt. De kijker moet zelf oordelen over de gebeurtenissen en moet dus 'alles' kunnen zien. De camera neemt dus een observerende positie aan. In een fictiefilm stuurt de camera ons

veel meer, wat subjectieve cameravoering genoemd wordt. Als Tania haar vingerafdrukken wegbrandt kunnen we niet wegstijgen naar de hoek van de kamer. Het beeld vult zich met het strijkijzer en haar vinger. Daarna zien we haar getergde blik. We krijgen een aaneenschakeling van close-ups. Op deze manier trekt de camera ons in het verhaal. Door de zaken van dichtbij te zien, gaan we ons sneller met Tania identificeren. We zitten bijna letterlijk in de film.

GELUID

In *ILLÉGAL* is de documentaire stijl niet tot het uiterste doorgedreven. Op emotionele momenten is er altijd muziek en zorgt de dramatische soundtrack voor versterking van de emotie. Deze

muziek is later toegevoegd. Het gebruik van muziek en geluid is een veelgebruikte manier om een verhaal meer kracht bij te zetten. De sterke combinatie van beeld en geluid doen ons juist de werkelijkheid vergeten en trekken ons in het verhaal. Aan de andere kant kan er ook met stiltes gewerkt worden. Juist omdat een film beeld en geluid verenigt, trekken stille scènes onze aandacht. Soms is er geen muziek, bijna geen geluid. We zien een zwijgende Tania in close up en we proberen haar gedachten te lezen. Waarom zegt ze niets? Wat zou er in haar omgaan? Wat is ze van plan?

SCENARIO

Bij het filmen van een documentaire weten de filmmakers nooit precies wat er gebeurt en wat er gezegd gaat worden. Dat hangt sterk van het moment af. Bij een fictie film is dat meestal anders. Niets wordt aan het toeval overgelaten. Voordat er gefilmd wordt, wordt er eerst een scenario geschreven. Dat is een beschrijving van de gebeurtenissen en de dialogen. Een heel andere werkwijze dan bij een documentaire. Alles kan! Als de scenarioschrijver het verhaal een bepaalde wending wil geven, kan hij dat zonder problemen doen op voorwaarde dat het in het verhaal past natuurlijk. Het feit dat we Tania de hele film

volgen, wordt ook bepaald door de scenarioschrijver. Door agressieve bewakers in het verhaal te schrijven, wordt er een standpunt ingenomen. Dat is een bewuste keuze en een manier van de regisseur om zijn verhaal te vertellen. Soms zijn de regisseur en scenarioschrijver dezelfde, maar zeker niet altijd.

DISCUSSIE UITLOKKEN

Olivier Masset-Depasse wil met zijn film *"de discussie op gang brengen"*. Is dat gelukt? Of gaat hij te ver? Niet iedereen is even positief over de film. Er zijn mensen die vraagtekens zetten bij de agressieve agenten, die vinden dat de film daarin te ver gaat. Het gebeurt immers verscheidene malen dat iemand in elkaar geslagen wordt. De Knack schrijft er het volgende over:

"Daarvoor is Masset-Depasses toontje bij vlagen te boodschapperig en wandelen er net iets te veel clichés in rond, met de begripvolle bewaakster en sadistische flikken als obligate randpersonages. (...) Een degelijk verteld en vertolkt vrouwenportret over een politiek actueel thema dat helaas iets te nadrukkelijk hangt naar een debat achteraf."

De film provoceert en overdrijft de situatie weliswaar, dit gebeurt misschien niet op de meest ele-

gante manier. Maar je mag niet vergeten dat ILLÉGAL niet pretendeert een documentaire te zijn. Het is een fictiefilm. Hoe je het ook wendt of keert, ILLÉGAL brengt inderdaad een discussie teweeg. Enerzijds over het medium film: Heiligt het doel de middelen? Hoe ver kunnen we gaan met fictie over een realistisch onderwerp? Kan een film de wereld veranderen? We zien een wereld die normaal voor ons verborgen blijft, wat doet dat met ons? Maar ook over het onderwerp zelf: Is het echt zo erg? Waarom sluiten we onschuldige mensen op? Of misschien ben je juist verontwaardigd en vind je dat 'illegalen' ons sociaal systeem misbruiken en ervan profiteren.

OPDRACHT EN VRAGEN VOOR DE LEERLINGEN

Kan een (fictie)film de wereld veranderen?

- Elke leerling schrijft hier een kort betoog over (minimaal 5 regels maximaal 10).Wat vinden de leerlingen hiervan? Kan een film iets veranderen in de samenleving? Wie denkt van wel? Waarom? Wie is er overtuigd van het tegenovergestelde? Geef argumenten.

- Daarna lezen de leerlingen hun betoog voor. Als je de beschikking hebt, kan het leuk zijn om dit voor een camera te doen. Dan kunnen jullie daarna alle betogen bekijken en erover discussiëren.

Vragen:

- Vind je dat ILLÉGAL aanvoelt als een documentaire of helemaal niet? Waarom vind je dat?
- Welke elementen doen 'echt' aan? Welke verhaallijnen lijken verzonnen? Waarom?
- Waarom zou de regisseur ervoor gekozen hebben een fictiefilm te maken?
- Vind jij dat de film teveel 'een wijze les' is, te moraliserend? Waarom wel/niet?
- Wat vind je van de camerabewegingen? Wat valt op? Waarom zou de regisseur daarvoor gekozen hebben?
- Kan jij je de filmmuziek herinneren? Op welke momenten? Wat deed die muziek op dat moment met jou?
- Probeer eens uit te leggen wat een scenario is. Waarom is het belangrijk voor een film?
- Denk je dat ILLÉGAL geïmproviseerd is of dat er vooraf een scenario is geschreven?

BIBLIOGRAFIE

Actuele en politieke informatie

- www.polfed-fedpol.be/pub/inforevue/inforevue4_09/IR0409-verwijderingen-n.pdf
- www.trouw.nl/krantenarchief/1998/09/24/2504890/Opschudding_in_Belgie_na_dood_asielzoekster.html
- nl.wikipedia.org/wiki/Semira_Adamu
- www.collegenet.nl/index_mainframe.php?mainframe=http://www.collegenet.nl/studiemateriaal/verslagen.php%3Fverslag_id%3D14562%26site%3D
- www.vluchtelingenwerk.be/bestanden/persbericht-21-oktober.pdf
- en.wikipedia.org/wiki/Dublin_Regulation
- www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=VH34FTK5&word=dimitri+syrov
- www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=HJ34ERCQ&word=dimitri+syrov

ILLÉGAL: interview, filminformatie, enz.

- knackfocus.rnews.be/nl/entertainment/film/film-van-de-week/illegal-vrouw-op-de-rand/article-1194831276750.htm
- www.brusselnieuws.be/cultuur/ill%C3%A9gal-van-olivier-masset-depasse-illegaal-het-systeem
- www.xi-online.nl/film/lenfant/
- nl.wikipedia.org/wiki/Dogma_95
- www.kuleuven.be/ck/2005_06/09/ck17-09-dardenne.php
- www.cinemazed.be
- www.dewereldmorgen.be/artikels/2010/09/28/ill%C3%A9gal-belgische-oscarinzending-schopt-een-geweten
- Persmap ILLÉGAL

LESBRIEF VOOR DE LEERLINGEN

Op de volgende pagina is een lesbrieff voor de leerlingen toegevoegd. Daarop staan een aantal trefwoorden, citaten en vragen die met de film te maken hebben. Deze vormen een leidraad voor de leerlingen tijdens de verwerking.

Regisseur Masset-Depasse verklaart zijn engagement: *“Mijn dromen kosten drie miljoen euro, ik zou graag hebben dat ze dan ook tot iets dienen.”*

Laat je mening over de film achter op www.filmfiches.be

“Het opvangcentrum lijkt wel een gevangenis voor onschuldigen.”

De telefoon vormt een rode draad in Tania's leven achter gesloten deuren. Welke betekenis kan je toeschrijven aan die telefoon?

De definitie van een vluchteling: *“Een vluchteling is elke persoon die zijn land ontvlucht uit gegronde vrees voor vervolging wegens zijn of haar ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep en die zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit.”*

Alle mogelijke media worden tegenwoordig ingeschakeld om het verhaal van vluchtelingen te verspreiden. Zo probeert men onze aandacht te vestigen op schrijnende situaties. Ken jij zulke facebook-pagina's? Of heb je andere voorbeelden?

Lees 50 getuigenissen van vluchtelingen op www.vluchtelingenwerk.be/campagne/ .

Kan een film de wereld veranderen? Moet een film proberen de wereld te veranderen?

De camerastijl van ILLÉGAL doet denken aan die van de documentaire. Daarmee wil de filmmaker het realisme vergroten.